„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом петком недељом, на целом табаку, а уторником на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
За Србију (у сребру).
на годину 35 дин. на пола године 17½ дин.
на четврт године 9 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слов а за жиг плаћа се по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а предплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад у дунавској улици.

РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 90. У Новоме Саду у недељу 14. (26.) јуна 1881. ГОДИНА XVI.

ТЕЛЕГРАМИ „ЗАСТАВИ.“

Тител 12. јуна. (Предан у 9 сах. 40 мин. стигао 10 сах. 40 мин. пре подне.) Тителску пијацу прекрилио силан бирач. Николићева малена група довезена на две лађе изчезава према грдној војсци Милетићевих бирача, који уз највеће препоне, газећи воду преко Мутњаче листом дођоше. Избор одпочео у највећем реду. Одушевљење неописано.

Тител 12. јуна. (Предан у 5 сах. стигао 9 сах. по подне.) До сада гласала сва места осим Ковиља и Госпођинаца. Милетић има већину од 396 гласова. Ковиљ и Госпођинци сада гласају. Оба места огромном су већином за Милетића.

Тител 12 јуна. (Предан 7. сах. 25 мин. стигао 9 сах. 10 мин.) Овај час проглашен Милетић уз највеће одушевљење за шајкашког посланика. Милетић добио 488 гласова више. Одушевљење неописано.

Мохач, 12. јуна. (Предан 12. јуна у 11 сати 55 мин. ноћу, стигао 13. јуна у 7 сати 30 мин. ујутру.) Дајч победио противника Срба Дардаја са сто двадесет гласова. Већина Срба, вођени од попова срамно се понашали. Ми Срби добисмо у њему нашег браниоца.

ИЗ СТАРОГ САБОРА У НОВИ САБОР.

Избори за нови земаљски сабор теку у велико и док ово пишемо, обављени су већ у великом делу Угарске.

Са свију страна стижу вести, како су испали нови избори и оне већим делом повољно гласе по владу.

Ти гласови ни најмање не изненађују.

Знало се у напред, да ће влада и у овај мах имати већину. То су предсказивали и листови опозиционих странака.

Влада с тога није ни за нужно нашла, да развије живљу акцију за нове изборе, а у цељи свог сигурнијег успеха.

Од њених чланова дали су опширније извештаје о раду прошлога сабора само министар Паулер и Кемењ.

Сам пак министар-председник и душа целе владе, Тиса, за све време, од када је разрешен сабор па све до самих нових избора, није учинио ни најмање изјаве.

Што влада на сабору има већину, то не може искључиво самој себи приписати у заслугу.

Познато је, под каквим околностима је на владу дошао садашњи министар-председник Тиса.

Државне финансије су биле у врло хрђавом стању. Битовљево министарство, које је било последње из деаковске странке, није имало већ начина, како да на пут стане големим годишњим дефицитима.

Приближавало се и време, да се обнове државопривредни одношаји са цислитавском половином ове монархије.

Тешки задатак финансијског препорођаја Угарске примио је на себе слављени вођа „средње левице“ Кол. Тиса.

Ступање његово на владу поздравиле су с искреном радошћу обе највеће земаљске странке: деаковска странка и „средња левица“, које се спојише у владину странку.

Тиса доби већину, колику ни један угарски министар пре њега није имао и јавно мнење са поуздањем гледаше у будућност.

Па је ли Тиса решио тај свој тешки задатак и одговорио општем очекивању?

Годишњи државни прорачуни показују сада истина мање дефиците, али су ипак још непрестано велики, особито када се у обзир узме, како је још слаба финансијска снага ове земље.

А да и велеважни државопривредни одношаји са Аустријом нису уређени на начин, који би одговарао оправданим жељама ове земље — то увиђају и најодушевљенији поборници Тисине владавине.

Па што садашња влада при свем томе у сабору има већину, томе је зацело главни узрок и равнодушност и апатија, коју бирачи показују у великој мери, па и спрам самих опозицијоних странака, особито и при овим најновијим изборима.

Да равнодушност пак и апатија није добар знак и повољна појава, наиме у земљи, где влада уставан живот, — није нужно доказивати.

Тисину владу би позвана била да замене садашња „умерена опозиција“, која је и бројем угледна и у чијој средини се налазе најугледније политичне личности.

Али ова странка, као на прошломе, исто тако и на новоме сабору, на коме ће бројно јамачно ослабити, неће моћи сама по себи оборити садашњу владу.

Та странка нема свога јединственог, тачно опредељеног акцијоног програма, а без таковога сва њена опозија против Тисине владе неће моћи уродити жељеним плодом.

Чланови „умерене опозиције“ сложни су између себе само у тој тежњи, да оборе садашњу владу. У најважнијим питањима пак унутрашње управе постоје међу њима знатне разлике.

Како велика разлика постоји на пр. у питању о грађанском браку, о постављању званичника, о реформи горње куће и т. д између првака поменуте странке: Шењеја и Апоњија с једне и Силађија и Банхидија с друге стране!

И чланове владине странке истина не спајају једна и иста политична начела. И код њих се налази суштаствене разлике у питањима, што се односе на унутрашњу управу и цркву.

Али све ове чланове као јака копча спаја у једну странку Кол. Тиса.

И што се та странка одржала у већини и у најтежим околностима, има се поглавито приписати личним својствима садашњег угарскога министра председника.

И заиста, што се тиче енергије и усталачког духа, истрајности и дурашности, не може се ни један угарски државник ни из далека сравнити са негдашњим вођом „средње левице“ а садашњим угарским министром председником.

И „крајња левица“ није у себи уједињена, а то се најјасније показало и приликом њене лањске конференције у Будапешти, када се њени огранци нису могли да споразуму ни у заједничкоме имену.

„Крајња левица“ стоји истина на основу „персоналне уније“, али ни сами њени чланови нису на чисто, како би се могла остварити та персонална унија.

Из свега се види, да у угарском сабору не постоје здрави парламентарни одношаји.

Ни једна од трију великих земаљских странака није потпуно у себи уједињена на основу истих политичних начела па и ако, као „крајња левица“, исповеда једно врховно начело, то она ипак зна сама у напред, да се то неда остварити.

Овако неприродни одношаји не дају се за дуго одржати.

Влада се не узда много у своју већину а то се показало и на прошломе сабору, када је позвала умеренije елементе опозиције, да се с њоме поравнају и споразуму.

По спољашњим знацима судећи изгледа, да државне финансије сада већ далеко боље стоје, него што су пре стајале, те да ће се с временом постићи моћи и давно жељена равнотежа између годишњих расхода и прихода.

Али то само тако изгледа.

Ко дубље посматра финансијско стање ове земље, увидиће, да је Угарска, на жалост, још далеко, врло далеко од онога времена, када ће годишњи приходи моћи намиривати све годишње издатке.

Пауперизам (материјално опадање) отима све већма мах у земљи. Томе је највидљивији доказ и последњи народни попис, из кога излази, да становништво у Угарској или врло незнатно напредује или баш опада.

А материјално унапређивање државе и становништва јесте општа лозинка садашњега времена!....

Сви су изгледи, да ће на новоме угарскоме сабору, пре или после, наступити битне промене у саставу садашњих странака.

Либералније стихије, којих се налази код свију странака, спојиће се у велику земаљску странку и та ће тада по јединственоме плану, а у либералноме, напредноме духу, предузети реформе на свима гранама државне управе.

Главни задатак те странке пак имало би бити материјално унапређење ове земље, односно привредна еманципација (ослобођење) Угарске од друге половине ове монархије.

И као да се већ почињу чините предходне мере, што воде тој великој цељи.

Ако Угарска своје велеважне трговинске и царинске одношаје са Цислитавском не би могла утврдити на такав начин, који би боље одговарао њеним материјалним интересима, то ће она, следујући жељама јавнога мнења, после неколико година, када изађе рок садашњем уговору, и према Цислитавској заузети становиште самосталне царине.

Остварењем своје привредне самосталности, Угарска би за цело имала већих прихода а томе би била последица, да би се садашњи велики јавни терети с временом дали смањити.

Ако би се из свију либералнијих стихија новога сабора саставила велика земаљска странка, то би тада с правом могле очекивати и немађарске народности, да ће се она обзирати и на њихове оправдане жеље и захтеве.

Мађарска штампа пребацује сваком приликом немађарским народностима, односно њиховим заступницима, да нису патриотични и да гравитују (теже) ван граница ове државе.

Та пребацивања, колико су тешка, толико су и неправедна.

Немађарске народности су искрено одане овој својој заједничкој отаџбини, у којој тачно и савестно врше све своје држављанске дужности.

У томе погледу оне ни мало не уступају ни самоме владајућем мађарскоме племену.

Што немађарске народности пак желе и захтевају, да се негују и унапређују и њихови народносни интереси, а у оквиру државнога јединства, то ваљада неће служити као доказ, да оне не љубе ову своју отаџбину . . . .

У сред апатије и равнодушности, која се у опште показује при новим саборским изборима, пријатна је појава, што се опажа код самих бирача немађарских народности у томе, да ипак већу живост показују у тим изборима.

Вероватно је за то, да ће народности на новоме сабору јаче бити заступљене, него што су биле на прошломе сабору. Али је уједно и то желити, да њихови заступници на сабору стоје између себе у тешњој свези и солидарности (узајамности).

Ако међу члановима трију великих саборских странака у млогим стварима постоје битне разлике, то треба народносни посланици да стоје на врховном начелу, што ће их све у једно да спаја а то је: да се тачно одржава народносни закон од г. 1868 и да се сваком згодном приликом заузимају на сабору, да се тај закон, колико је могуће, још већма развије и рашири.

Што се већма влада буде обзирала на праведне жеље свију угарских народности, тиме ће на чвршћем темељу почивати цела државна зграда ове заједничке нам отаџбине.

Вечита је и необорива истина, да се срећа и будућност државе не састоји у томе, да сви држављани припадају једном и истом племену, већ почива на томе, да су сви што већма задовољни, припадали они ма разним народностима и вероисповестима.

—α.

Изборно кретање.

Варјаш, 8. јуна (Изборно кретање у ново-арадском изборном срезу.) Како из овога среза у опште никада и никакови гласак о кретању народњем — а изборном на посе — у јавност допрьо није, држимо да и ова вест, ако и доцне, ипак неће излишна бити, те да се чује и знаде, да и овде Срба има, којима срце за Српство бије, и да се дозна шта и како ови мисле и осећају.

Ма где био, Србин свуда и свагда српски дише, српски мисли, српски збори и твори, био он међу каковим слојевима и страним елементима; свуда он имену и народности веран и досљедан остаје, брани и штити народност, језик веру своју; осећа боле и ране које га тиште, па тражи мелема и лека, да толу томе одоле и ране залечи.

Ми нисмо те среће, да можемо свога народносног кандидата за земаљски сабор пештански истаћи и изабрати; али кад инако није, бирали смо и бираћемо такога човека — ма и туђе народности — који ће и за српску ствар и интересе стајати и по могућству бранити.

Држећи се тога правца и начела, Срби, Немци и Романи овога изборног среза бираће опозицијоног кандидата у особи г. Густава Фрелиха поседника добара, свога свагдашњег и старог бившег посланика и сада будућег посланика за пештански сабор.

Пошто ће се у понедеоник 15. (27.) јуна избор у Новоме Араду обавити, то је данас уза сјајну пратњу, будући кандидат и посланик овога среза, поменути г. Г. Фрелих, путујући по овоме срезу у 8 сахата у јутру амо приспео и у присуству млогобројно сакупљених Срба и Немаца говор свој држао и између осталог, на молбу овдашњих Срба, изјавио: „да ће свагда српску ствар на меродавном и надлежном месту заступати и интересе српскога народа штитити и бранити тако, као што ће исте и сваки поштени и искрени Србин чувати; да ће дакле стално на страни автономије наше бити и уза њу тврдо стајати, али да му се од стране Срба из овога среза, у своје време у случају потребе, писмене жеље и захтеви — поднесу и саопште“.

По томе је избор овоме потпуно осигуран и известан. Како из овога места тако и осталих општина у којима Срби живе, сви ће листом за овога гласати; а ми велимо „и треба“!

Будна је дакле и овде српска свест, жив је Србин и јунак је не само у боју, но и на уставном пољу.

На биралиште браћо Срби, Романи и Немци ново-арацког среза, на рочиште дакле у понедељак 15. јуна на српски „Видов-дан“, да видимо „ко је вера, а ко ли невера“!

Не останите код својих кућа, јер може бити „љута боја и мегдана“! — три су кандидата, те би нам се и противно догодити могло, т. ј. да на уставном пољу побеђени будемо; с тога „напред“!

*

Вршац, о св. Вартоломији. Од последњег нашег извештаја одпочела се жива радња и код српске народне странке. Први дан Духова беше већина акционог одбора сазвата и одма подела рада спроведена, како би се што успешније могло делати. Организација је изврсна, интересирање и воља је ту, не само код капуташа већ и код свесног дела наших земљеделаца, па шат се тако и до победе дође. У прошлу недељу беше у једном земљеделском крају — „Радаковој мали“ — одржан јаван збор, на којем су гг. Мариновић, др. Милосављевић, Гревчарски Васа и други у корист кандидатуре г. Гречака говорили, особито је др. Ђока својски од срца и убедљиво говорио, тако, да су сви ти говори оставили утиска код присутних земљеделаца, којих истина није млого било, али беше све челик тврди, кога неће чаша пива и вина одвести на странпутицу — у „турски табор“ међу људе као што су Васа Токин, Лука Павков, Арсеније Николић, Кузман Ђорђевић и друге народне гложе и разне слуге лоших господара. Надамо се, да ће на дан избора поред свију пијанака знати и умети и остала наша браћа земљеделци се показати као ваљани људи и овако од прилике главном кортешу Васи Токину подвикнути: **фала теби на досадањој чазби и гозби.** (Овде долезе изрази, које нам није можно саопштити, и примећавамо, да се у сабору може доста што рећи, што се овим путем не може, и умољавамо нека нам се не замери ако кад по који израз или слог изоставимо. — У.) Још једаред браћо немојте се повести ни за Васом ни за Луком а још мање за Арсенијем,

који вам ни што је „црно испод нокта“ неможе нашкодити — та он је тамо код оне комисије — ништа, — већ ви сви са осталом браћом будите на окупу у кафани код Савића на пијаци, па одатле сви сложно на биралиште за Гречака.

Сад још нешто. Јавили смо, да г. Хофбауер сам за себе кортешује, призивајући као градоначалник себи људе да за њега гласају, хајде, то му лежи у интересу; али какав интерес може имати г. обернотар Цветковић да бирачима у кући пандура шаље са следећим поздравом: „Поздравио вас г. обернотар Цветковић да будете тако добри, да у недељу у кафану код „два кључа“ (ту се држи од владине странке пијанка) дођете, а у среду на немачки Петровдан да за г. биргермајстора глас дате.“ Што ће исти господин чиновник као владин човек за владиног гласати нека му је просто, али свој положај употребљавати на упливисање бирача — то је за осуђивање. За тога општина не плаћа, јер то му за цело међу дужностима није да чиви, да одашиље појединим бирачима „посланице“. И сад да завршимо. Мишљасмо да нам је г. бележник „камен спотицања“ само у владикином дворцу, а сад га видимо да и овде ните кује противу нар. странке. Само да се не спотакне и господин кад-год о неповерење народа.

*

Изборни календар. Познато је, да је рок саборским изборима у целој земљи одређен од 12. (24.) јуна до 21 јуна (3. јула) закључно. Ово су изборни рокови, колико су тј. до сад познати, у жупанијама и варошима, у којима Срби живе а у којима избори још обављени нису: 15. (27.) јуна **лицем на Видов дан** у вароши **Новом Саду** и жупанијама торонталској, тамишкој и крашовско-северинској. — 16. (28.) јуна: у варошима Араду и Суботици. — 17. (29.) јуна: у варошима Вел. Кикинди, Сомбору и Вршцу. — 18. (30.) јуна у Вел. Бечкереку. — 20. јуна (2. јула) у вароши Сенти.

Политички преглед.

У једној од последњих седница угарског сабора изјавио је министар-председник Тиса, да ће угарска влада идућем сабору поднети законом предвиђење предлоге у ствари дефинитивног уређења **државноправног положаја** града **Реке.** Као што дознаје „П. Л.“ намерава влада предузети мере, којима ће се учинити крај дојакошњем провизоријуму. Вест ову потврдио је и дојакошњи заступник града Реке на угарском сабору. Чернатоњи, који је у својој програмској беседи, држаној на дан 4. јуна у граду Реци изјавио, да га је угарски министар-председник овластио да изјави, да се влада чврсто одлучила да варад решења речког питења идућем сабору у погледу сазива регниколорних депутација нужне законске предлоге поднесе.

Разни листови донели су у задње време вест да ће се **Жумберак** и мариндоски округ утеловити бившој крајини, и да је ова ствар толико колико већ и уређена. Вест ова показује се као не истинито, јер као што јављају „В. о. Н.“ из Будим-Пеште, аустријска влада остаје при својим потраживању, да се Жумберак и поменути мариндолски округ утелове Крањској. Бан са своје стране опет не може да попусти, те се услед тога одуговлачи и утеловлење саме крајине.

Министарска криза у Румунији доконана је реконструкцијом старог министарства Дмитра Брајана. Досадањи шеф министарства, Дмитар Брајано, иступио је; Стурдза и Сланићано, министри финансија и рата дали су демисију. Статеско примио је номинално министарство спољашњих послова а Коста Розети, дојакошњи председник коморе, постао је министром унутрашњих послова; остали министри остали су на својим местима. Шеф овог либералног кабинета је Јован Брајано.

Све до скоро држало се да **задња сесија троједничког сабора** неће дуго трајати и да се с обзиром на краткоћу времена до нових избора неће ни приступити претресању изборне новеле. И сами владини кругови веле да су делили ово мишљање, већ из тог разлога, што ће по утеловлењу крајине и онако бити потребан нов изборни закон. Међутим пак изгледа да ће сабор дуже времена саборисати, јер као што извештавају „П. Л.“ из Загреба, закључено је у тајној седници да се приступи саветовању о изборној новели за који случај опозиција опструкцијом прети. О самој изборној новели добио је мађарски лист „Ors. Ert.“ од 10. тек, мес. извештај из Загреба из ког излази, да се иста односи на цео изборни закон, и да садржи само једну начелну преиначку, а та је; увођења сталних изборних регистара на место дојакошњег конскрипцијоног сустата. У погледу рекламацијоног поступка први је форум комунална власт, други и задњи форум је сто седморице. — одбор је усвојио новелу, те ће ова за три до четир дана доћи пред сабор.

Како који дан **из Бугарске** стижу све то горе и горе вести. Пут на који се наврзао Батенберг води свачему пре но срећи и бољитку народа бугарског. Најновији гласови из ове не сретне земље јављају, да су ухапсени и под и страгу стављени најпопуларнији бугарски родољуби, који су тако рећи до јуче самом земљом управљали. Цанков, Каравелов, Славејков, Сукнаров, прваци бугарског народа стављени су у затвор тобож због тога што су увредили Батенберга и што су у својим изборним прогласима напали на кнежеве декрете. Дакле слободним Бугарима није дозвољено критиковати насилничка дела Батемберга и његових премудрах саветника. Јасно је за чим се тежи овим незаконитим мерама. Избори су на прагу, с тога је ваљало уклонити главне противнике Батенбергове, те тако учинити, да ови не могу нити активно нити пасивно учествовати при изборима. Поступак Батенберга налази на најжешћу осуду не само у Бугарској већ и у Источној Румелији. Сви бугарски листови у Румелији нападају на најжешћи начин на кнеза и његове саветника. У Пловдиву држан је у присуству бугарског ексарха Јосифа митинг, на ком је закључено да се Батенбергу преко поменутог ексарха доставе ова потраживања: 1) да кнез одступи од своје намере гледе суспендовања бугарског устава на 7 година и да уништи све мере које су до сада предузете услед познатог решења кнежевог; 2) да удали из земље ђенерала Еренрота, ком се приписује иницијатива у ствари најнових догађаја у Бугарској; 3) да ексарх Јосиф јави Батенбергу, да ће за навек изгубити симпатије бугарског народа у Румелији, ако не учини за доста праведним жељама својега народа.

У задњем броју споменули смо да је ту неки дан приликом повратка француске војске из Алжира у **Марсељу међу Талијани и Французи дошло до праве туче.** Овај немио догађај потакнук је како у Француској тако и у талијанској заступничкој комори. Из одговора што су их француска и талијанска влада дали на дотичне интерпелације, види се сасма јасно, да су обе владе тог мнења, да овај догађај неће имати никаквих штетних последица по међусобне одношаје ових двеју држава. Француске власти а и талијански конзулат чине све могуће, како би се отклонио сваки даљи прекршај јавног поретка, а као што најновије вести од онуд јављају, стишали су се узрујани духови, чему је наравно у знатној мери допринела и та околност, да су француске власти неколицину главних коловођа осудили на 3, 4 и 5 месеци затвора.

Најновије вести у ствари **грчко-турског питања** стоје у највећој противности једна прама другој. „Ажанс Ава“ јавља, да је турска војска напустила град Арту и да је понела собом сав ратни прибор. Даље јавља исти лист да су чланови делимитацијоне комисије већ отпутовали на своја места. За чланове ове комисије одређени су: за Немачку Енголбрехт, за Русију Сологуб, мајор Ердег за Инглеску и Разали за Италију.

За данашње **политичке прилике у Русији** веома је карактеристика владин поступак прама јавној штампи: У току од 8 дана добише цензори балтијских провинција ни мање ни више већ четир окружнице, којима се строго забрањује свако обнародовањи буди какове промене у администрацији, а тако исто и обнародовање рада варошких представничких представништва, и т. д. За свако обнародовање мора се тражити дозвола од гувернера. Поњатно је да ова наредба мора сасма утући јавност штампе и да ће прекинути сваку свезу између народа и журналистичких кругова, на што се јамачно и циља. — Даље вести из Русије јављају, да се революцијонарна странка поцепала, те да се образовале две нове странке. Умеренији елементи одрекли су се терористичке странке и изјавили су у једном прогласу, да ће од сада гледати да мирним путем свој циљ постигну. Но и терористе веле да су се оградили против тога, као да они иду за убиством цара Александра III. Говори се да су терористе писали цару, да они више не потребују атентате пошто министри, као што су садањи, сами равнају пут револуцији.

Догађаји у Бугарској доспели су 9. тек. м. на дневни ред у **горњој кући инглеског парламента.** Лорд Гренвил признао је том приликом да су поменути догађаји у своје време изненадили и владу инглеску, но уједно је скоро рећи плашљиво избегавао, да заузме одлучно становиште прама државном удару, што га је учинио Батенберг. Свака кашње изговорена мисао његовог говора уништавала је оно, што је час пре изговорио био. Међу осталим рече, да треба Бугарску саму себи оставити, но да треба и неизвесне“ мањине чувати. Ревизија устава је потребно, али треба кнеза упозорити да се умери. Кнез треба да се разрачуна са народном скупштином али народна скупштина треба да попусти.

Најглавнији предмет дневног реда у Угарској јесу **избори за доњи сабор у Будим-Пешти.** Избори ови отпочели су 12. тек. мес. којега дана су у 20 жупанија и 10 вароши бирани свега 152 заступника. У прошлом броју означили смо жупаније где Срби живе а које су тог дана изборе обавити имале. О току избора по овим жупанијама известиће се наши чичаоци најбоље из брзојава, штампаних на челу листа. Најјачи дан после 12. т. м. јесте 15. јуни, када ће се бирати 84 посланика, а за тим долази 17. јуни на који дан падају 59 избора. За сада још се не може оценити, како ће избори у целости испасти; у опште мисли се, да ће владина странка и крајња левица свака добити од прилике до 12 заступника више, но у прошлој саборској периоди, и то на рачун умерене опозиције. Питање је само, да л' овај рачун није како год прављен — без бирташа.

Из листова.

Чудновата је заиста ствар то путовање у Рим што ће се концем јуна о. г. да догоди. Дискредитовано рим-папство код свог властитог романског соја, дискредитовано већ одавна у ђерманског племена ево сада хоће, да пригрли подмлађујуће се словенство у нади зар, да ће позната питомост голубије словенске природе онога лебом ко њега каменом, целивати ону руку, која га досад била. Али заман све, словенство никад није рим-папству ни веровало, а ако би се сепаратизму кога омањег словенског племена у један мах и прохтело, да пође у Рим у хаџилук да огледа папину папучу, томе је доста да преврне лист, два из своје повеснице па ће за јамачно одустати од своје намере. „У хаотичној вреви ори се веле „бечке опште новине“ по пространом славенском свету глас: Хајдмо у Рим! Уз ту трубу бискупских посланица и окружница чује се и цика клирикалних листова у Рим, у Рим, а један део славенског света као да ће да заборави на све, па да се отисне на пут у лепу земљу Италију папи у походе. Зар ће Бугарин да заборави на судбу свога најславнијега владара, којим овладаху папини посланици застрашујући га страшилом страшнога суда. Зар ће југославенство да заборави да су папа и сви његови издали на Косову српског цара Лазара не послав му помоћи противу грозних османлија, који тада лепу и богату земљу Србију прегазише. Зар Пољак незна, да је Рим-папство од увек ишло о глави народном му опстанку, да је оно поцепало и завадило шљахтицу му те брата на брата дизало. А Чех зар да заборави на жиг, што је чешком народу у вероломном Костници, за навек ударен, да га то навек тишти и боли. Зар да се не сети хуситске крајине и оних божијих ратника, оних путирлија, што напајаху победоносно толика поља обилном крвљу својом, које издаја доведе до кобне битке Липанске, где Чехе победише ал не сломише. Не сме Чех заборавити ни онај крвави суд на тргу у старој вароши, где целати у крви угушише еванђеличку народну слободу. Ни онога несретнога фратра Ламормена, који наговори кнеза да избоде језик речитог Јесенија, да ослепи будногa Харанта, да се погуби седи Шлик и честити другови му и да се срамно повеша цвет прашкога племства. Не сме заборавити ни на драгонаде шпанских и талијанских фратрова, ни на језуиту Конијаша тог другога Омара и на сва она многобројна зла, која римска курија чешком народу почини. Нека Хохенцолерца и руског цара нека се пријатеље с рим-папом, славенски свет неће заједнице под папом, не да своје духовне слободе“. Завршујући тај извод из горњих новина навешћемо сада још шта „Народни Листи“ на тај пут у Рим надовезују. Они протестују против тога, да се у тому путу гледи неко уједињење, нека панславистичка експедиција, на против се експедицијом хоће, да се Словенство раздроби и поцепа. Та експедиција хоће да створи једну велику словенско-римокатоличку унију (заједницу), која ће управо да буде бедем против православља и југословенства. Дословце веле те славенске новине: „Кад би то био само прост хаџилук и пука манифестација верске побожности, заиста ми неби речи ни трошили, али кад у томе путу лежи политична експедиција, кад се тим путем хоће, да уништи славенска заједница, морамо сажаљевати да се и у нас нашло људи, који иду на руку душманима који иду на руку душманима славенског интереса у нас, којима је Рим толико зла и покора починио“.

ДОПИСИ.

Од ушћа Дрине 3. Јуна. Прошле године четиће сам се јављао са дописима у цењеној „Застави“

ЛИСТАК.

ЋЕРЕТАЊА УЗ ПОСТ.

VII.

Мој шпецијa Кртомесић имао је нешто право, кад је оно пре неколико недеља приметио, да он и ја не можемо у свако доба с фељтонима нашим излазити на среду; он, што се лети не да „поред вруће пећи“ диванити, ја пак, што за време мрса не могу ћеретати „уз пост“. Али опет нема са свим право, јер ја могу, а опет за то да не буде контрадикторно, ћеретати уз пост, кад год хоћу, пошто је познато сваком право- и кривославном, да су среда и петак у свако доба посни дани а „Застава“ излази осим уторником и недељом још и средом и петком. Кртомесић би се пак морао преселити у Франц-Јосефс-ланд, да „поред вруће пећи“ дивани и кад је илијинска врућина, кад код нас у подне не видиш човека на сокаку, ван ако баш иди Тоши на коју чашу пива.

Но ја сам опет дочекао лепо Петров пост, да не буде речи ма да је у ово доба најтеже људе задовољити, јер нису баш понајбоље расположени. Прво, што морају да посте, друго, што морају да прекопавају кукуруз. До душе има на овом пространом свету и таквих људи, који нити посте, нити прекопавају кукуруз; те је пак најтеже задовољити, јер су мазни, па вазда закерају. Још да нема ово мало изборног кретања могли би ти људи отићи још и у разна купатила или се иначе случајно разболети, па тек онда кубуре за фељтонисту.

О чему дакле да се пише? О посту? О њему је у овим редовима било и сувише разговора. О кукурузу? Ко ће о њему писати листак! О изборном кретању? Та остали део овог листа и не дивани о другом чему. О томе, како се могу људи задовољити? Ко ће целом свету намесити колаче! О самим људма? Хм, то не би згорег било, та човек ипак остаје најинтересантнија тема. Штогод о њој више премишљам, све ми се већма допада. Покушаћу дакле о њима да ћеретам.

Шопенхауер, један од најзнатнијих немачких филозофа, дели људе на три врсте. Те су врсте ове:

1. Што човек јесте: дакле личност, у најширем смислу. Амо спада здравље, снага, лепота, нарав, моралан карактер, интелигенција и њено развијање.

2. Што човек има: дакле иметак и својина у сваком смислу, као н. пр. новац.

3. Што човек представља: под тим се изразом разумева оно, што је човек у представи других, дакле управо, како они њега представљају те се састоји у њиховоме мњењу о њему, и дели се на част, чин и славу.

Разлике, — наставља Шопенхауер — које су стављене у прву врсту, ставила је већ сама природа из међу људе; с тога се види, да је њихов уплив на људску срећу или несрећу битнији и замашнији од људских установа, и које су стављене у другу и трећу врсту. Према правим, личним врлинама, великом духу, или великој души односе се све врлине чина, рођења, ма и краљевског, богатства итд., као краљеви на позорници према правим краљевима. И збиља је за човечији бољитак, шта више, за сав начин опстанка му, најглавније оно, што у њему лежи, што се у њему догађа. Јер ту лежи баш непосредно унутрашња му срећа или несрећа а та је резултат његова осећања, његова хтења и његова мишлења; док све, што споља наилази, тек само посредно упливисати може. С тога упливишу они исти спољашњи догађаји или одношаји на сваког друкче, а при истој околини живи опет сваки у другоме свету. Јер човек се бави непосредно само са својим сопственим представама, осећајима и тежњама; спољашње ствари имају толико уплива на њега, у колико их проузроковати могу. Свет, у ком сваки живи, зависи у главном и у првом реду од његова схватања и управља се по разноврсности глава: по томе ће свет бити сиромах, празан и обичан, или богат, занимљив и важан. Док н. пр. гдекоји другом завиди, што му се интересантни догађаји у животу десили, требало би пре да му завиди за дар схватања, који истим догађајима праву важност дају и који се у описивању му изражава: јер исти догађај, који се у разумној глави тако интересантно приказује, био би, схваћен од каквог обичног празноглавића, празан и обичан.

То све зависи поглавито, што се свака истинитост састоји из две половине, из субјекта и објекта. Сваки живи у својој свести, као у кожи, с тога му се с поља не може баш много помоћи. На позорници приказује један кнеза, други државника, трећи војника, четврти слугу и т. д. Али је ту разлика само у спољашности, језгро те појаве код свију је једно исто: сиромах глумац са својом невољом и кубуром. Тако је и у животу. Разлика чина и иметка даје сваком улогу своју; али тој улози не одговара уједно и унутрашња разлика среће или задовољства. Свест, која је у човеку, најважнија је ствар. Сав блесак и раскош, у тромој свести шмокљана каквог, ала је ништав према свести Серванта, кад је тај у тесној тамници дон Кихота писао.

Објективна половина садашњости и истинитости лежи у руци судбине, те је с тога и променљива; субјективна половина ми смо сами, с тога је у главном непроменљива. Усљед тога има живог сваког човека, ма какве промене с поља наилазиле, један исти карактер и може се сравнити читавом низу варијација на једну тему. Из своје индивидуалности не може нико, она му већ у напред опредељује меру среће његове. Особито су границе душевне му снаге једанпут за свагда означиле способност његову према вишем уживању. Јесу ли узане, то га неће моћи извести никакви напори с поља, ништа што човек, што срећа за њега ради, из обима обичне, пола животињске среће и доброг осећања: да задовољи телесне нагоне, да живи у веселом и пријатном породичном кругу, да се обично и просто занима; изображење може ако и не много, и пак допринети, да се те границе рашире. Јер најузвишенија, најразноврснија и најтрајнија уживања јесу душевна; ма да се, у младости, че-

не с тога, што сам докон и вољан, да се са дописивањем занимам, већ су ме свагда на то побудиле такове чињенице, које сам држао да треба, да се јавно чују, па шат буде од успеха, али до сада сва представљања нашег бедног стања остадоше без успеха, а ми притешњена ваша браћа Босанци остављени и заборављени од целога света, а изложени своме незгодноме положају у очајању немамамо куд ни камо.

У оваквом несносном положају јако смо тронути, а и дарнути у братско осећање, што видимо, да поред страних листова и сви српски и други славенски листови, пуне своје ступце од више времена, претресајући жељезничко и друга уговорна питања Србије, грчко-турско питање и у новије време са државним ударом у Бугарској баве се, а за нас нико ни спомена, премда су сва поменута питања доиста од великог значаја и важности али су сва у друг м реду према питању. Шта је са Босном?

Ово је питање као што рекох најважније не само за нас, што га ми, који трпимо овако сваћамо већ ми нико неће моћи порећи, да је у интересу Српства и Словенства, па и целог изображеног и слободног човечанства, да се ово тако рећи острово мрака, неуређености и назадка, окружено и у блискости са просветом и напретком Европе, један пут уреди да и у њега може просвета своју светлост распрострети, јер ће у противном случају пред будућности и историјом пасти кривица на оне, који нас заборављају или нам хотично или нехотично стављају сметње, што оволики народ без слободе и и просвете одржавају.

Слободнији народи у Србији, Бугарској и Грчкој знаће и моћи ће са собом управити, јер свесни свога права, неће се дати слободни везати, кад су могли у својим чемерним данима сачувати се да сасвим непропадну, а братски наш народ бугарски који је до берлинског конгреса био роб, као и ми и на једном ступњу није се бојати, да ће под спремљеним му ударом клонути, јер основа коју положише својој младој држави јака је, и дивне установе, којим сву светлост слободе развише, отвориле су им очи, па није ни мислити, да ће бити вољни да се врате у мрак.

Не треба им другога примера, него нека се окреву на своју браћу, која са њима до њиног ослобођења бијаху на једном ступњу, па куд опи за ово кратко време коракнуше, а где ми остадосмо.

Баш да би их њихове чорбадије изневериле и за време им се обуставиле слободне установе, њихов ће млади нараштај, коме су школе отворене, свестан и изображен знати своју отачбину напретку повести, али у оваковом стању у каквом смо, чему се ми имамо надати?

Још прошле године дивећи се напретку браће Бугара у 155. бр. „Заставе“ представио сам, како нам је, видећи како се са ослобођењем напредак и просвета развија, док код нас ни спомена о школама и просвети, нити су још и најнужнија за живот и опстанак питања уређења, дакле да смо у ојађеном стању, то за сада није нужно, ни да пишем и јављам о томе, јер је још недирнуто аграрно питање и Турци наши зликовачки господари још су сада сигурнији за трећину и друге све неправедне доходке, него што су пре окупације били, и како им незнам, да ли по својој увиђавности или наређењу одозго, што чисто веровати није, сви чиновници иду на руку, а како се немило и чује српско име у нашој бедној домовини, док сваком познато изображеном човеку, који је проучавао народе и историју, да је у Босни једини српски народ прави домородац и да Турци над српским народом у Босни и земљом немају никаква права, као што га не би имала ни њихова браћа Черкези да навале са својим четама и да пустоше, што су Турци чинили пре непосредно, а сад опет све посредно узимају као и пре. Не умесно је мишљење да Турци као староседиоци могу имати право, што су били Срби, па се истурчили, али су са тим турчењем придружили се дивљачкој руљи која је само отимала, он као Турчин нас не сматра као људе и ако га христијанин на прилику парани у својој кући, он је такав, да верује, да би могао истим судом христијанину главу да разбије, а до душе сад се знаду пред непознатим претварати. но шта нам мисле, то нам недао бог.

За све овде изложено у кратко, ко је год вољан, да се извести, да није ништа претерано, то му не треба много жртвовања и путовања, нека пређе само Саву или Дрину па ће све дознати у најближим местима Бељини или Брчком.

Видиће свакојака гоњења и кињења нашег народа и свакојаких неуредности, тако ће дознати како котарски старешина, кад му се ко учини крив, он га осуди на глобу од 5 фор. на прилику, па овај осуђени ако замоли да га не глоби, он одма: „Зар још говориш, плати још 5 фор. проговори ли само реч још 5 и тако тера до 20—30 ф. Ово су свакидашњи примери, што није непознато целој околини, а да ли се зна за те глобе и да ли се оне где уводе, то ми није познато. Тако, кад се мало више скупи света пуне су апсане, јер што их више изађе пред чиновнике, то их је у затвору, за реч или ако је при новцу мора плаћати.

Исто тако жале се трговци, који са свињама тргују, да од једних за пасоше наплаћују од комада по 2, а од других по 4 и више крајцара, за колико је свиња издато пасоша и наплаћено таксе, тако је исто мени непознато, да ли је могуће, да се тако наплаћено уводи, као и то, да ли је веран број свиња увежених из Србије, кад би се нешто сравнило са српским ђумручким књигама.

Ради животног питања, као и патње нашега народа и разних поступака, држим, да би нужно било, да сви српски, а племенито би било да и други право и слободу заступајући листови отворе рубрику за питање: Шта ће бити са Босном? Тим начином ће се великодостојници, до којих стоји, обазрети на ово питање, које ће Европу у будућности оправдати, са нашим избављењем.

Ђ. М. Б. **У Сенти** 26. маја. (Српско народно позориште.) Нема тому ни пуне две године, како је овдашња шака Срба сјајно дочекала, и са — суфицитом од 400 ф. испратила дружину народног позоришта надом и жељом, да ће се оно у будуће чешће свраћати у њену средину. Та нам се нада ево и испунила. Народно позориште, мезимче овостраног српског народа, бавећи се дуже време у Суботици, стигло је амо 19. (31.) маја т. г. Долазак дружине — јер смо у исти до последњег дана сумњали — пријатно нас је изненадио и ми их поздрављамо са: „Добро нам дошли, мили гости и познаници“! Сви су нам чланови врло омиљене особе и ми их здрављамо као своје добре знанце и пријатеље, а ценимо их, што опажамо у њима тврду вољу и жељу, да народно позориште морално дигну на онај врхунац, који одговора и приличи такоме — јединцу од завода. Уважавамо их пак са њихова умешна понашања и добра друштвена им владања, које причини, да „леп глас“ о њима као верни гласоноша свагда и свугде предходи личном им доласку.

Кад се узме, да нема ни пуне две године, како је српско народно позориште код нас било, па да шака овдашњих Срба већ после ни пуне две године поново треба да изда за месец дана до 1500 фор. онда је била оправдана сумња, да ли ће народно позориште овом приликом моћи бар без дефицита проћи? Заузимању г. М. Тешића има се захвалити, што је за сада изглед, да дефицита никако и неће бити. Но ипак нам је приметити, да поместни привремени одбор треба да више делателности и заузимања на скупљање претплате обрати, јер од тога највише зависи. Ми се надамо, да ће овај одбор, као и онај пре две године, знати очувати у ово место уложено поверење. За данас је с те стране изглед задовољавујући.

Пошто је други дан по доласку дружине одбор у присутности г. Ружића прегледао примљену претплату, углавио се и репертоар за недељу дана. По истом је: У четвртак на Спасовдан 21. маја дават у претплати 1-ви комад „Максим Црнојевић“ трагедија Л. Костића.

Позориште није било баш најбоље посећено, бар не тако, као што се за прву представу могло надати. Прелазећи на саму претставу горњега комада, приметити нам је, да се добра воља и труд јасно показао. Ружић и госпа му — као што смо ми већ од пре на то и свикли — одговорише свом позиву и гласу задоста. У улови Иве Црнојевића, крај свег, што се Лукић веома трудио, да је добро представи, осетила се празнина, управо недостатак стаситости бар ономе, ко је у тој улови свикао гледати Саву Рајковића — био му трајан спомен међу нами. — Живо се сећамо и сад, оне импонујуће стаситости пок. Саве, која је већ по себи довољна била да нам живо представи владара Црне Горе! Ленка Хаџићева играла је ваљано, и но што пре две године, болешћу препречена, код нас није — или ако је, а оно редко — играла, то нас сад врло изненађује својом природношћу. Добриновић, гђа Рајковићка, Банковић и Димитријевић играли су добро. На против Марковић у моменту, кад се прима кнештва, могао је бољи бити. У опште је комад — поред још и хрђаве свирке — доста добро одигран.

О другим представама идући пут.

Вршац, 10 јуна. 1881. Дакле изгсед је ту, да се скорим успостави редовно стање у нашој црквеној општини на основу закључка вис. саборског одбора. Од привременог заступства изишао је већ јаван „Оглас“, да попис бирача до 25. јуна стоји сваком на углед зарад рекламација. Тога ради нека сваки то право употреби ако је за бирача оспособљен плаћањем парохијала, а кад буде изборни дан означен онда да може бирати на управу људе опробане свести и чистог карактера.

12. о. м. почињу испити на овомесним срп. школама. Исти почињу ове године са 14 дана раније тога ради, што ће овд. учитељи морати ићи на курс рад слушања мађ. језика у Бају. Али о томе више идући пут. **К—а.**

У **Срп. Чанаду** 9. јуна. † Још прошле 1880. године септембра 13. преминуо је у овом месту Стеван Протић умировљени чиновник Накин.

Исчекивао сам да ће се когод од његових присни пријатеља, који су га из ближе познавали наћи да о њему и заслугама његовим коју напишу.

Да се не би име Протићево као незнатног човека у црној земљи закопало: то сам се ево ја латио пера, да о њему онолико напишем, колико мислим да је заслужио.

Пре но што ћу да ословим мога похвале достојног покојника Протића, који је заиста заслужио да му се име јавно спомене. Питам вас драги Срби! каква се похвала приписује једном тако рећи оснивачу, који је ударио темељ, који је увео камен фундамента — па га је посадио на дробном земљишту овостраног Српства? а тај је камен: сад већ „Српско народно позориште.“

Та зар не би грехота била да се закопају кости овака човека, који је не само оснивачаљ и душевни отац тога предузећа био, него јошт је он као ваљан отац и материјално потпомагао.

Стеван Протић родио се у Срп. Чанаду год. 1817. месеца марта. Отац му је био ваљан свећеник у свом месту. Основну школу свршио је овде у Чанади; а остале латинске школе учио је у Меве-Вериму. Богословију, коју није довршио услед смрти оца свог, коме је за љубав и ступио у њу; јер никако није имао воље на чин свећенички, слушао је у Вршцу г. 1835.

Као не свршен богослов врати се он доцније у своје рођено место у Чанад. За то време бавило се у Чанади неко немачко позор. друштво.

Том приликом замоли управитељ те дружине неколико млади Срба, да са њима заједно у једном комаду као дилетанти суделују. Позвани не одбише позив њин — и они у друштву са Немцима одиграше своје улеге тако добро да им се сам управитељ чудио.

За кратко време после тог, савове Протић више њих од српске младежи, из вишег и нижег реда, који су га као шаљивчину радо имали, да се код њега скупе. Ове предусретне он са овим речима: Та шта да ми са Швабама играмо тејатор, та можемо ми и сами позориште створити само ако је воља ту.

Што рекоше то учинише. Сви сложно договоре се да играју „Хајдуке“ и друга српска парчад. Под управитељем Протићем, ступио је први пут на српску позорницу, наш омиљени уметник Мита Ружић.

Из Чанада поведе Протић дружину своју у Вл. Семиклуш — а одатле у Вл. Кикинду.

Дружину прими доцније на себе Јован Кнежевић — а он се врати натраг: желећи новорођеном позоришту сретан напредак и дуг живот.

То је друштво доцније од вредни новосађана васпитано и одгајено. Ту добије име „Српско нар. позориште.“

Исти С. Протић почео је и један шаљив позор. комад писати, са насловом „Почетак српског позоришта у Чанади.“ Ако ми дело до руке дође побринућу се да у веште руке пређе, како би се то дело и довршити могло.

Протић је био ваљан Србин — мало је учинио па ипак млогн за њим веле: нека му је лака црна земља! П.

Нови Сад 13. јуна. Из Титела нам јављају, да је при избору посланика гласало свега 1642 бирача, од којих је др. Светозар Милетић добио 1065, а Светислав Николић (владин кандидат) 577 гласова. И тако је др. Св. Милетић изабран са већином од 488 гласова. Дакле поред све пресије од стране власти, поред затварања многих бирача пред сам избор добио је др. Свет. Милетић скоро две трећине на своју страну. При избору владао је диван ред од стране бирача. Председници су се такођер врло коректно владали. Председник изборни Микошевић кад је у 8 сахата у вече прогласио резултат избора, завршио је свој говор са речима: „и тако проглашујем дра Светозара Милетића као изабраног посланика овога среза, и желим му, да га бог дуго поживи и да много поради за добро домовине. Живио!“

НОВИЈЕ.

— Као што јављају „Н. сл. Пр“ из Загреба, саопштио је бан Пејачевић 10. тек. мес. у клубу владине странке кореспоненцију, вођену међу њиме и министром Тисом у ствари одржавања речке конгрегације у Делници. Из кореспонденције, веле, увидило се да се бан опирао потраживању министра Тисе и да је тек на опетовану молбу овога а зарад предупређења могућих немира своју дозволу дао. али са изричним наводом, да се тиме не ствара никакав прејудиц. Клуб је закључио у овој ствари поднети мотивован прелаз на дневни ред. — У одбор за речко питање кандидовани су: од већине Вончива, Спевец, Хрват, Суботић и Мишкатовић; од опозиције Мразовић и Старчевић.

— Румунска народна странка кандидује у оравичком изборном срезу адвоката Мунћана, а у мало-бечкеречком срезу тамишварског адвоката Ротарија.

— Из Петрограда јављају, да је у „Прав. Вјест.“ изишао царев указ, којим се укида године 1864 за послове царевине Пољске основан засебан комитет. Акти комитета предаће се министарском комитету а званичници разредиће се но министарским канцеларијама.

— „Пешт Лојд“ доноси следећу вест „Н. б. Т“. из Београда: Либерална странка добила је преко митрополита од руског заступника Перзијана извештаје из Петрограда, у којима се јавља да је Игњатијев тражио да кнез одмах по повратку своме у Београд сруши садање министарство и да успостави пређашњи кабинет. Кнез је обрекао ово учинити. У седници, државној 9. тек. мес. позван је Ристић, да прими председништво министарства. Ристић се у први мах опирао, но касније је учинио по вољи жељи странке. Ова (странка) је сигурна да ће победити.

— На дан 19. тек. мес. пријављен је нов румунски кабинет комори и сенату. У сенату учинио је пријаву Јован Брићано а у комори Розети. Обојица изјавише, да је министарство врло добро познато, те да нема потребе изнашању програма. Комора је са 61 против 1 гласа изабрала себи за председника Дмитра Брићана.

— Из Рима долази вест, да је 9. тек. мес. било демонстрација у Напуљу, Турину и Ђенови, којима се протестовало против познатих догађаја у Марсељу.

— „Пешт. Лојду“ јављају из Загреба од 23, т. м.: У данашњој саборској седници мотивовао је Фолнеговић свој предлог гледе Реке; осим њега говорили су Војновић, Мишкатовић, Врбанић и у више маха Живковић. Врбанић кривио је угарске државнике, да су фалзификовали §. 66. нагодбеног закона у погледу Реке, и да су преко првобитног текста прелепили други. Догађај овај учинио је велику сензацију.

— Из Рушчука јављају, да је Еренрот дао затворити и новог уредника листа „Независимости“ Миланова.

— „Преса“ бечка добила је из Софије брзојав да су вође либералаца протестовале против затварања Цанкова и другова му као против незаконитог чина. Из једне скупштине првака буржоазије оправљен је цару руском брзојав, којим се молило за ослобођење ухапсених првака народних и искало да се руским официрима изда заповест, да се не мешају у унутарње ствари бугарске кнежевине.

сто варамо; а та уживања зависе поглавито од душевне снаге.

Из тога се види, како наша срећа зависи од тог, што **јесмо**, од наше личности; док се често велика важност даје нашој судби, дакле оном, што **имамо** или што **представљамо**. Судба се пак може изменити, ако је пак човек богат у својој унутрашњости, неће од судбемного ни захтевати; на против, вагов остаје вагов, шмокљан остаје шмокљан, док живи, па ма био у сред раја и окружен самим хуријама.

За нашу срећу и за наше уживање субјективно је куд камо важније и замашније од објективног. Од особите важности је пак здравље, тако, да заиста здрав просијак сретнији је од болесног краља. Мирна и весела нарав, бистар, живахан и оштар разум, умерена воља и чиста савест, што пак све пониче из добра здравља и сретне организације — то су врлине, које не може заменити никакав чин, никакво богатство. Јер што је један самом себи, што га и у самоћу пратити може, и што му нико ни дати ни одузети не може, куд камо је битније од свачег што има или што у очима других важи. Оштроуман човек, и у крајњој самоћи, има у својим мислима и фантазијама одличне забаве, док се пак глупак ни вечитом променом друштва, позоришта, излета и забава од дуга времена отрести не може. Умерен и благ карактер може и у оскудици задовољан бити; завидљив и лаком ни при огромном имању. Онај пак, који је вавредне, душевно одличне индивидуалвости, сматра обично уживање за излишно, шта више, често му и смета.Ократ је рекао једном приликом, кад је видио силне изложене ствари за луксус: „ала има много чега, што ми није потребно!“

За срећу је нашу дакле оно што **смо**, наша личност, прво и најважније; већ с тога, што је постојана и што упливише при сваким околностима: особито пак, што не подлежи промени као остале две рубрике и што нам се не може одузети. Њена је вредност апсолутна према релативне вредности оних других. С тога се човеку с поља не може тако нахудити, као што се то обично узима. Само свемогућно време врши и ту своје право: њему подлежу све врлине, и телесне и душевне; на моралан карактер не може пак упливисати. Две друге рубрике могу имати у неком смислу првенства од прве, јер их време не може непосредно одузети, а у једно је и могућност дата, да се дају у животу постигнути. Субјективност пак не лежи у нашој снази. Њоме пак можемо све објективно набавити, ако је сходно употребимо.

До душе, у свету су и оне две друге рубрике важне, јер вредност иметка припозната је; за чашћу, т. ј. поштеним именом ваља пак сваки да тежи, за чином онај који држави служи, за славом мало њих. —

Шопенхауер је те своје „мисли о мудрости у животу“ извео у 100 страна својих „пареога и паралипомена.“ Ја сам навео овде у главном назоре му, као што их је у I. гл. извео. То би у једно био и кратак извод из његових „мисли.“ И ми Срби се давно слажемо с њиме, јер стара наша пословица вели: „Боље је **умети него имати.**“ **М. С—ћ.**

Веле, да руски заступник осуђује учињена затварања; говори се, да је исти добио налог да кнеза не прати даље већ да се врати натраг у Софију.

— У истом броју доноси „Преса“ по закључку листа добивену вест, да су Цанков, Каравелов, Славејков и Сукнаров пуштени из истражног затвора. Говори се, да је Еренрот демисијонирао.

КЊИЖЕВНА ВЕСТ.

НОВЕ ДЕЧИЈЕ КЊИГЕ.

Баш сад изађе из штампе у нашем издању

СИРОМАХ СЛОВАК

или

БЛАГО ЧОВЕКУ НА ПРАВОМЕ ПУТУ.

По Гонтовој причи, испричао чика Стева, са четири веће, врло лепе слике. Цена **30** нов.

ЛОАНГО.

Приповетка Ф. Хофмана

превео **Милутин Јакшић.**

Цена **30** нов.

Даље препоручујемо

БОСИЉЕ.

Дарак доброј деци од чика Стеве

са 15 слика. Цена **25** новч.

ИНКИНО БЛАГО.

ПРИПОВЕТКА Ф. ХОФМАНА

превео **Милутин Јакшић.**

Цена **30** нов.

Ове су књиге врло удесне за **дар школској деци о предстојећим испитима**, те их с тога препоручујемо **општинама и родитељима.** Ко на више узме, **добија уобичајени рабат**, ко у напред пошље **своту за поручене књиге**, добија их поштом о нашем трошку.

НОВА ШКОЛСКА КЊИГА.

Изађе из штампе и трећа свеска за IV. разред

МАЂАРСКО ЈЕЗИКОСЛОВЉЕ

у практичним примерима, по наставном плану високог министарства просвете од 29. јуна 1879. **за српске основне школе**, од **Јована Илијћа** управ. учит.

Књига је преко седам табака, велика и тврдо укоричена, а стаје само **28** новч.

КЊИЖАРА

ЛУКЕ ЈОЦИЋА и ДР.

у Новоме Саду.

„НЕВЕН“

ЧИКА ЈОВИН ЛИСТ

доноси у своме **једанаестом** броју за 1881. ове чланке: 1. Обед у кући сироте удовице, песма (са сликом) од чика Јове. 2. Бачки излет, шаљива игра у једном чину, посрбио Ст. Коњовић. (Свршетак). 3. Овако је најправије, песма. 4. Из искуства, песма. 5. Јазавац (са сликом). 6. Кад би . . ., песма од чика Јове. 7. Пословично. 8. Лутање Одисејева VII. (са сликом). 9. Миш код ловке, песма (са сликом). 10. Прљава Љубица и чиста голубица (са сликом.) 11. Два питања, песма од Мите Поповића. 12. Сврака (са сликом). 13. Црв и дрво, песма. 14. Злотворова фала, песма. 15. Одело, песма. 16. Добри и зли, песма. 17. Већа снага — већа дужност, песма. 18. Шаљива питања. 19. Једна помоћ, песма. 20. Разнолије. 21. Даштања. 22. Решење даштања. 23. Новије књиге.

Јаван рачун,

о прилозима, што их је скупио овомесни одбор за погорелце Словаке у Турч. св. Мартину:

По 10 фор. Vorschus-Verein, Ujvidéki Takarékpenztár. По 5 фор. Др. Светозар Милетић, др. Миша Полит, Ђорђе Камбер капетан, Ђорђе Вукичевић, Лука Л. Јовановић из Загреба и срп. задруга. По 3 фор. Коста Рајић адвокат, Антоније Хаџић. По 2 фор. Браћа Барако, А. Адамовић, ђорђе Недељковић, Софија Максимовић, Марија Вуковић, Рохоњи Вула, Марија Трандафил, Младен Максимовић. Ђорђе Новић. По 1 фор. 30 нов. Лука Јоцић и друг. По 1 фор. др. Ђ. Дерра, Ст. Лекић, В. Пушибрк, М. А. Јовановић, др. Милан Савић, М. Ћирић, Н. Н., Ф. Оберкнежевић, др Илија Огњановић, Лаза Јеремић, Ј. Браповачка, Д. Манојловић, М. Димитријевић, Катарина Цветковић, Теофана Бакић, Сима Лучачек, Георг Станић, Доброслав Миљковић, Пера Натошевић, Цуберт, Е. Дицген, Браћа Поповић, Петар Матић, Петар Бошњаковић, Браћа Георгијевић, Кода, Марко Николић, Н. Димовић, Г. Плавшић, Самуел Ј. Вајс, др. Павловић, Јован Чавић, Софија Славнић, Козма Дракулић пуковник, Душан К. Јовановић, Самко Витез, др. М. Офнер, Катарина Крагујевић, Кенигштетлер, Браћа Јефтић, Тима Јерковић, Пера Попадић, Хергер Агостон. По 50 новчића: Јован Ф. Костић, Екмецић, Ђура Стојковић, Јефта Зрнић, Миросављевић, Александра Радовановић, Јов. Јовановић, Јозеф Гајгер, Илија Миличић, Стева Гавриловић, Тоша Николић, Ђока К. Јовановић, Н. Н. Стеван Ћурчић, Илија Ползовић, А. Шрајбер. По 46 нов. А. Станковић. По 40 нов. Јелена Мариновић, Катарина Атапацковић, Мија Чупић, Панта Михајловић, Ђока Миловановић. По 30 нов. Гавра Пуић, Јован Вахтл млађи, Ђока Влаховић. По 20 нов. Наталија Наодовић, Паја Радовановић, Мориц Ледерер. По 4 нов. Рујерка. Свега 130 фор. и 80 нов.

На учињеним прилозима захваљује се свима

ОДБОР.

Курс бечке берзе 13. (25.) јуна

Ц. кр. дукати	5.53
Наполеондори	9.28
Немачке марке	57.05

Нови Сад, јуна 1881.

П. Н.

Својевољно новосадско грађанско ватрогасно друштво слави 17. (29.) јуна 1881.

деветогодишњи дан свог опстанка

у варошкој (футошкој) шуми, на што се најучтивије позивају сви почасни и потпомагачи чланови, грађанске и војничке власти, задруге и грађанство Н. Сада, Петроварадина и околине.

Приређивачки одбор.

ЗА ЗУБОБОЛНЕ

ЗУБНИ ЛЕКАР

МЕД. И ХИР. ДР. Е. ЛЕВИНГЕР

препоручује се п. т, публици за прављење вештачки **зубова и жвакалица** по најновијој и најопробанијој методи.

Сваковрстно пломбирање извршава се најтачније под гаранцијом.

Свеколике зубне операције извршују се без бола са етеричким заносом (Lustgasnarcosé).

Ординује: дневно од 2—5 сати по подне у своме стану: господска улица, Стефановићева кућа, преко пута гостијонице „царице Јелисавете“.

ТРГОВИНА И ПРОМЕТ.

(*Д. Манно.*) БУДИМ-ПЕШТА. 24. јуна.

Побележене цене:

Потиско жито 76 кл. ф. 13·50 бан. и бач 73. кл. ф. 12.20 влашко 74 к. ф. 11·— српско 76 кл. ф. 11·50— на з/м.

Кукурув ф. 6·40—50.

Зоб ф. 6·—7.

Јечам П. ф. 6·40—6·80.

Раж ф. 10.20—10.50. за гот.

Термини:

Жито за јесен ф. 11·50.

Кукуруз банатски за јуни ф. 6·55 за јули авг. ф. 6.45 за авг. септ. 6,60.

Проја I-а ф. 5·50—6·00

Зоб за јесен ф. 6·60.

Репица I-а бан. за јул. авг. ф. 12·$^{3}/_{8}$—12.$^{4}/_{8}$

Шљиве: I-а босан. ф. 20.—21 I-а српске ф. 18—18.50 за окт. нов. ф. 24·—

Маст пештанска готова роба ф. 67.50

Сланина: пештанска ф. 62.—63 сеоска ф. 60.—

Лој: ф. 42—43.

Мед ф. 28—30.

Шишарке: I-е мађ. ф. 20.—22 I-е српске ф. 16—18.

Восак ф. 122—125. све на 100 к.

Коже: овчије српске ф. 115—130, банатске ф 140—150 за 102 ком. мађедонске ф. 35—36 за 56 кл. Козије срп. ф. 50·— за 56 к°. Јагњеће и Јареће ф. 90.—100 за 102 ком. Кравије Војуске фор. 100—105 за 100 к.

ОГЛАСИ.

Оглас.

За попашу разне марве, оваца или говеда имам за издавање под закуп до 320 катастралних јутара са умереном ценом, ближа условља дају се на лицу места.

У Шимуновци 7. јуна 1881.

2—3 **Стева Ж. Ивачковић.**

Галантеријска, нирнбершка и шпецерајска трговина

ЂОРЂА ПЕТКОВИЋА

у Ст. Бечеју

потребује једног вештог спомоћника. Који мађарски говори, има првенство. 1—3

У ТРГОВИНИ СПЕЦЕРАЈА И ДЕЛИКАТЕСА

Д. КОДЕ

У НОВОМЕ САДУ

може се добити: **гисхиблера, селтерске, карлсбадске, мариенбадске и сваке друге врсте минералне воде**; разна бела и црна **десерт-вина**; чисте шљивовице сремске; чоколаде сишардове и т. д., **све изврсне каквоће** и по најјефтинијој цени. 18—52

ДРВЕНАРИЈЕ РАЗНЕ ВРСТЕ

оферирамо по најјефтинијој цени и то:

100 ком.	вила црни прима	фор.	13.—
100 „	вила црвени прима	„	13.—
100 „	вила црни пештански	„	16.—
100 „	лопата житни широки	„	22.—
100 „	лопата житни средњи	„	20.—
100 „	лопата лебарица (лепе широке)	„	35.—

Нови Сад, 10. јуна 1881.

Браћа М. Поповићи,

„код црвене руже“

(у кући ђоке Недељковића) бр. 24—25.

4—

У Митровици

на главној пијаци на најбољем месту издајем кућу под бр. 419, од 1. септембра о. г. на три ил више година под најам.

Кућа има право точења (Schildgerechtigkeit), при земљи су два дућана и стан, а у првом спрату леп стан, у дворишту је зграда са две собе, кујном, шупом и шталом.

Ко жели кућу под најам узети, нека се обрати на

Ђ. МИЛЕКИЋА,

1—3 у Митровици.

Галантериска белог и кратког еспапа трговина

К. А. КОСАНИЋА У СОМБОРУ

потребује спомоћника кои мађарски и немачки говоре имају првенство. 1—3

Мешовита трговина

ПЕТРА КОСТИЋА

у Ердевику

потребује једног млађег спомоћника. 1—3

ИЗЈАВА.

Част нам је поштованој српској публици јавити, да смо досадањега књижарскога путника **г. Ђоку Ивковића као друга наша фирме примили.**

Г. Ђока Ивковић ће и од сада, као и досада већином путовати по нашим српским крајевима и примати за нашу књижарску радњу од поштоване српске публике наручбине.

Овом приликом умољавамо поштовану српску публику, да изволи нашем новом другу г. Ђоки Ивковићу потпуно поверити штоване наручбине, КОЈЕ ЋЕМО МИ БРЗО, ТАЧНО, САВЕСНО, И НАЈУМЕРОНИЈИМ ЦЕНАМА **поштованим поручиоцима отправљати.**

У Новоме Саду 14. (26.) јуна 1881.

НАКЛАДНА КЊИЖАРА ЛУКЕ ЈОЦИЋА И ДР.

Са ванредном за сад премијом од 33% у књигама нашег издања.

Са ванредном за сад премијом од 33% у књигама нашег издања.

СРПСКА КЊИЖАРА

БРАЋЕ М. ПОПОВИЋА

У НОВОМ САДУ

препоручује српским народним и комуналним, вишим и нижим школама и управама школским своје сложиште разних поучних

КЊИЖИЦА ЗА ДЕЦУ, КАО ДАР ПРИ ИСПИТУ, и то:

Чесница, дарак доброј деци од чика Стеве, са 7 лепих слика	20	н.
Дан и ноћ, „ „ „ „ „ „ „ 22 лепе слике	25	„
Дечије радовање „ „ „ „ „ „ 12 лепих слика	30	„
Дани одмора „ „ „ „ „ „ 7 нових и лепих слика	20	„
Радованов дар, удесио чика Стева малој браћи својој са много слика	25	„
Мали декламатор, одабране песме за дечије декламовање, прибрао их чика Стева, 59 песама	25	„
Стеван Немања I. велики жупан српски, са сликом	10	„
Вук Ст. Караџић, с руског превео А. Сандић, са сликом	15	„
Свети Сава, први српски архијепископ и просветитељ народни	10	„
Српске народне загонетке	10	„
Две посестриме, приповетка за мале Српкиње	20	„
Огледало благодарнога сина и уворне домаћице, од Монашевића	10	„
Четир поучне приповетке за српску младеж, по Еберсбергу	20	„
Радња и злато од Ф. Хофмана	20	„
Бисер и драго камење, на украшење дечије душе и срца	15	„
Кнез Лазар и битка косовска, са сликом	20	„
Моралне приповедчице, за децу мушку и женску	20	„
Божић, морална повест за **младеж**	40	„
Све по избор песме народне, са сликом како гуслар пева народу	10	„
Робинсон у приповетци и слици, књижица за децу са 8 бојадисани слика	20	„
У земљи Дембелији. Шала у приповетци и слици са 8 бојадисани слика	20	„
Дечија слава, забава и поука у приповетци и слици, књижица за децу са 8 бојадисаних слика	30	„
Рано рани! забава и поука у приповетци и слици, књижица за децу, са 8 бојадисаних слика	30	„
Босиље дарак доброј деци од чика Стеве са 15 слика	25	„
Бадњак „ „ „ „ „ „ „ са 14 слика	25	„
Шта природа деци приповеда од Г. Матића	50	„
Ковчежић посрбио чика Стева	04	„
Ризница „ „ „	04	„
Ружице одабране приповетке за женску децу од М. Калића	30	„

У НОВОМ САДУ, о Духови 1881.

СРПСКА КЊИЖАРА

3—5 **БРАЋЕ М. ПОПОВИЋА.**

Са ванредном за сад премијом од 33% у књигама нашег издања.

ОБЈАВА.

БЕЧКО СТОВАРИШТЕ МУШКИХ, ЖЕНСКИХ И ДЕЧИЈИХ ОДЕЛА

МОРИЦА БАУЕРА У НОВОМЕ САДУ

главна улица бр. 857. до златне звезде,

јавља п. публици, да се ту, за пролетње и летње доба, богати избор **најбољих и најновијих**, мушких, женских и дечијих одела 20 процената јефтиније него ма где може наћи, о чему се сваки у сопственом интересу, са посјетом ове трговине, уверити може.

МОРИЦ БАУЕР.

Зимска роба 20 процената испод производне цене. 58—

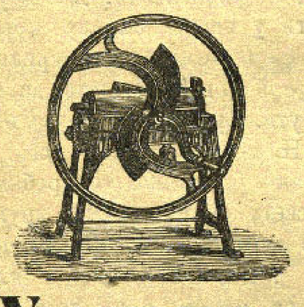

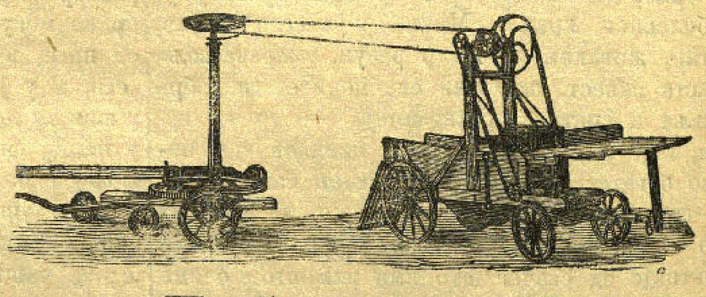

Умрат и друг у Бубни код Прага,

препоручују своје свуда **одликоване махине за вршидбу**, за терање **руком** или **витлом**; **млинове за чишћење, махине за сечење хране, Тријерове ветрењаче за кукуруз, млинове за прекрупу и мељање**, у кратко **све** врсте **пољоделских махина**, све по **врло јефтиној цени и под гарантијом.**

Ради удобности штоване публике установили смо код нашег заступника г. **ЈОВАНА ТРЕБИЋА у Н. Саду у казанџијској улици стовариште** наших производа, те позивамо учтиво на посету истога. 3—3

Одговорни уредник др. Светозар Милетић.

Српска штампарија дра Светозара Милетића.